

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2023-2024
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 20 Μαΐου 2024
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Α΄ ΣΕΙΡΑ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Γ004
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 90 λεπτά

ΜΕΡΟΣ Α΄

(Μονάδες 30)

- A1.** Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» στο τετράδιο εξέτασής σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.
- α.** Η Επανάσταση του 1821 ήταν εθνικό και φιλελεύθερο κίνημα.
 - β.** Ανατολικό Ζήτημα ονομάστηκε η βαθμιαία αποδυνάμωση της Ρωσικής Αυτοκρατορίας.
 - γ.** Η κυβέρνηση Βενιζέλου επισήμως αποδοκίμασε τα γεγονότα των Οκτωβριανών του 1931 στην Κύπρο.
 - δ.** Στο Συνέδριο Ειρήνης των Παρισίων (1919-1920) η Ελλάδα βρέθηκε σε μειονεκτική θέση και υπέκυψε στις απαιτήσεις της Τουρκίας.
 - ε.** Ο Γρηγόρης Αυξεντίου έπεσε μαχόμενος στον Αχυρώνα Λιοπετρίου.
- (5x3μ.=15 μονάδες)**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

- α. Σωστό (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Κεφ. Α3, Δ1.1α, σ.17)**
- β. Λάθος (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Κεφ. Α3, Δ1.1α, σ.20)**
- γ. Σωστό (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Δ2.2α, σ.41)**
- δ. Λάθος (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Κεφ. Α4, Δ1.1α, Δ2.2α-β σ.31)**
- ε. Λάθος (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Δ3.3δ, σ.53)**

- A2.** Κάθε στοιχείο της Στήλης Α΄ αντιστοιχεί με ένα (1) στοιχείο της Στήλης Β΄. Να γράψετε **στο τετράδιο απαντήσεών σας** τους αριθμούς της Στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β΄ περισεύουν δύο (2) στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1. Λόρδος Μπάϊρον	α. Τριπλή συγκυριαρχία
2. Κίνημα Εθνικής Άμυνας	β. Φιλοβασιλικό κίνημα
3. Σχέδιο Μακμίλλαν	γ. Ταπεινωτική ήττα της Ρωσίας
4. Αρχιεπίσκοπος Μακάριος	δ. Εισβολή στη Σοβιετική Ένωση
5. Κριμαϊκός πόλεμος	ε. Φιλοβενιζελικό κίνημα
	στ. Φιλελληνισμός
	ζ. Υιοθέτηση της «γραμμής του εφικτού»

(5x3μ.=15 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

1. στ. (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Κεφ. Α3, Δ7.7β, σ.18)
2. ε. (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Κεφ. Γ3, Δ2.2β, σ.30)
3. α. (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Δ5.5γ, σ.53)
4. ζ (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Δ4.4α, σ.55)
5. γ (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Κεφ. Α5, Δ2.2, σ.20)

ΜΕΡΟΣ Β΄

(Μονάδες 35)

Β1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, σύμφωνα με τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Πραξικόπημα στην Κύπρο

(χρονολογία, τρεις [3] επιπτώσεις [άμεσες ή έμμεσες] του Πραξικοπήματος για την Κύπρο)

(Μονάδες 7)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Χρονολογία: 1974

Επιπτώσεις (άμεσες και έμμεσες):

- Κατάλυση της νόμιμης κυβέρνησης της Κύπρου
- Διαφυγή του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ στο εξωτερικό
- Αποδυνάμωση της Εθνικής Φρουράς/της άμυνας της Κύπρου
- Τουρκική εισβολή του 1974

- Κατάληψη του 36,4% του κυπριακού εδάφους
- Διχασμός εσωτερικού μετώπου
- Βαθιά τραυματισμένη κυπριακή κοινωνία
- Ανθρώπινες απώλειες
- Πρόσφυγες
- Εγκλωβισμένοι
- Αγνοούμενοι
- Διαχωρισμός Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων σε δύο γεωγραφικές περιοχές
- Παρουσία κατοχικών στρατευμάτων
- Καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Εποικισμός
- Σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία
- Καταστροφή θρησκευτικής κληρονομιάς
- Καταστροφή πολιτιστικής κληρονομιάς
- Ανακήρυξη του ψευδοκράτους 1983 με την επωνυμία «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου»

Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Δ1.1α, Δ2.2, σ.56

β. Διακοινοτικές ταραχές

(χρονολογία, τρεις [3] συνέπειες στην εξέλιξη του *Κυπριακού Ζητήματος*)

(Μονάδες 8)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Χρονολογία: 1963

Συνέπειες:

- Παρέμβαση βρετανικών στρατευμάτων
- Η χάραξη της πράσινης γραμμής
- Η μετακίνηση τουρκοκυπριακών πληθυσμών σε αμιγείς τουρκοκυπριακές περιοχές [και η δημιουργία τουρκοκυπριακών θυλάκων]
- Αποχώρηση από την κυβέρνηση των Τουρκοκύπριων υπουργών και βουλευτών /«Τουρκοκυπριακή Ανταρσία»
- Η αποστολή ειρηνευτικής δύναμης στο νησί (UNFICYP)
- Η δημιουργία της Εθνικής Φρουράς
- Η έλευση της Ελληνικής Μεραρχίας
- Τα δύο Σχέδια Άτσεσον / πρωτοβουλία της κυβέρνησης των ΗΠΑ /βασική πρόνοια του πρώτου σχεδίου [Ιούλιος 1964 - ένωση με εδαφικά ανταλλάγματα στην Τουρκία] /λόγος βελτιωμένης πρότασης στο δεύτερο

σχέδιο Άτσεσον [Αύγουστος 1964, αντιδράσεις των ενδιαφερομένων μερών]

- Προσπάθεια ελέγχου του θύλακα Μανσούρας-Κοκκίνων από την Εθνική Φρουρά
- Συγκρούσεις και τουρκικοί βομβαρδισμοί στην Τηλλυρία [Αύγουστος 1964]
- Η Έκθεση Γκάλο Πλάζα /πρόταση για δημιουργία πλήρως ανεξάρτητου και δημοκρατικού κράτους χωρίς εδαφικούς διαχωρισμούς
- Η κρίση της Κοφίνου
- Ανάκληση Γρίβα στην Ελλάδα
- Τουρκικές απειλές για εισβολή
- Ανάκληση της Ελληνικής Μεραρχίας

Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Δ2.2γ-στ, Δ3.3α-στ, σ.56

B2. «Ένας από τους στόχους των νικητών του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου ήταν η ρύθμιση του γερμανικού ζητήματος, που θα διαιώνιζε τη μειονεκτική θέση της Γερμανίας και θα απέτρεπε την επικίνδυνη αύξηση της ισχύος της». Σε κείμενο 200-250 λέξεων να επιβεβαιώσετε την πιο πάνω θέση με αναφορά σε **πέντε (5)** όρους της Συνθήκης των Βερσαλλιών (1919) και στη συνέχεια να αναφέρετε **τρεις (3)** ενέργειες με τις οποίες ο Χίτλερ παραβίασε την πιο πάνω συνθήκη.

Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι πιο κάτω όροι / έννοιες:

Αλσατία και Λορραίνη, πολεμικές αποζημιώσεις, αποστρατικοποίηση,
Αυστρία, Τσεχοσλαβία

(Μονάδες 20)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Σύντομος πρόλογος – Εισαγωγή

- Γενική αναφορά στους δύο παγκοσμίους πολέμους ή/και στον μεσοπόλεμο
- Παράφραση των ζητούμενων χωρίς λεπτομέρειες

Ενδεικτικός πρόλογος

Οι νικητές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου σε μια προσπάθεια να αποτρέψουν την αύξηση της δύναμης της Γερμανίας, της επέβαλαν, μέσα από τη Συνθήκη των Βερσαλλιών, σοβαρές κυρώσεις που οδήγησαν στην καταρράκωση του κύρους της. Με την επικράτηση του Χίτλερ η Γερμανία αυξάνει τη δύναμή της, παραβιάζει τη Συνθήκη και οδηγεί στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Κύριο θέμα

1. Συνθήκη Βερσαλλιών (1919)

- Η Γερμανία έχασε την Αλσατία και την Λορραίνη τις οποίες προσάρτησε η Γαλλία

- Διάφορες μικρότερες περιοχές τις προσάρτησαν το Βέλγιο και η Πολωνία.
- Η Γερμανία έχασε όλες τις αποικίες της
- Επιβλήθηκαν στη Γερμανία βαρείς στρατιωτικοί όροι.
- Αποστρατικοποιήθηκε η ανατολική όχθη του Ρήνου σε βάθος 50 χιλιομέτρων και καταλήφθηκε από τους συμμάχους.
- Η Γερμανία υποχρεώθηκε να καταβάλει πολεμικές αποζημιώσεις δυσανάλογες προς τις δυνατότητές της.

[Ενδεικτική σύνδεση:

Η συνθήκη των Βερσαλλιών παραβιάστηκε από τον Χίτλερ, ο οποίος είχε σταθερή εμμονή να επιβάλει τη θέληση της Γερμανίας σε βάρος της διεθνούς νομιμότητας και της ισορροπίας των δυνάμεων στην Ευρώπη.]

2.
 - Με πραξικόπημα επαναστρατικοποιεί τη Ρηνανία (1936)
 - Ενσωμάτωση της ανεξάρτητης Αυστρίας στο Τρίτο Ράιχ (1938)
 - Εκμετάλλευση της Συμφωνίας του Μονάχου / Πολιτική του Κατευνασμού
 - Διαμελισμός της Τσεχοσλοβακίας (1938-1939)
 - Προσάρτηση στη Γερμανία της Μοραβίας και Βοημίας
 - Εισβολή στην Πολωνία (1939)

Επίλογος / Συμπέρασμα / Σύνοψη:

Ενδεικτικά

- Αναφορά στην επεκτατική πολιτική της ναζιστικής Γερμανίας από το 1936
- Ή άλλος συναφής επίλογος

Ενδεικτικός επίλογος

Ο Χίτλερ με την άνοδο του στην εξουσία παραβίασε τους όρους της Συνθήκης των Βερσαλλιών. Σ' αυτό συνέβαλε η υποχωρητικότητα της Αγγλίας και της Γαλλίας, οι οποίες πίστεψαν πως ο Χίτλερ θα ικανοποιούνταν μέχρι την προσάρτηση των εδαφών από την Τσεχοσλοβακία.

Α.Π. Γ' Λυκείου Κατ., Κεφ. Γ4, Δ1.1β, σ.31, Κεφ. Ε1, Δ1.1α-β, δ, σ.42.

ΜΕΡΟΣ Γ'

(Μονάδες 35)

ΠΡΟΣΟΧΗ:

- Ορθή είναι η απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς, με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα.
- Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν μονάδες.

Παράθεμα I

Κρατούμενος του Άουσβιτς, που επιχειρήσει να δραπτετεύσει, οδηγείται στην Αγχόνη, υπό εύθυμη μουσική υπόκρουση. ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, 29.3.1979, Ιστορικό Αρχείο.

<https://www.in.gr/2021/01/20/istoriko-arxeio/teliki-lysi> (Ημερομηνία ανάκτησης: 02-05-2024)

Παράθεμα II

«Στη δεκαετία του 1930 υπήρχαν 500.000 Εβραίοι στη Γερμανία. Μετά την άνοδό του στην εξουσία, ο Χίτλερ εφάρμοσε την αντισημιτική ιδεολογία του *Mein Kampf* *. Στα σχολεία διδασκόταν η θεωρία που πρόβαλλε τους Εβραίους ως εχθρούς. Στα πανεπιστήμια απαγορεύτηκε η διδασκαλία των έργων των Εβραίων διανοουμένων, όπως ο Αϊνστάιν. Τον Απρίλιο του 1933 οι Εβραίοι εκδιώχτηκαν από τη δημόσια διοίκηση και τα πανεπιστήμια και τους απαγορεύτηκε να εργάζονται ως δημοσιογράφοι. Οι Νόμοι της Νυρεμβέργης του 1935 απαγόρευαν στους Εβραίους να παντρεύονται ή να έχουν ερωτικές σχέσεις με άτομα εκτός της θρησκείας τους, ώστε να διαφυλαχθεί η καθαρότητα της γερμανικής φυλής. Το 1938 κατασχέθηκαν οι περιουσίες τους... Οι διώξεις επεκτάθηκαν και σε άλλες ομάδες που κρίθηκαν ανεπιθύμητες, όπως οι ομοφυλόφιλοι και οι αθίγγανοι. Όσο διαρκούσε ο πόλεμος, οι Σύμμαχοι αρνήθηκαν να πιστέψουν στις διαστάσεις ή ακόμα και στην ύπαρξη των εγκλημάτων παρά τις πληροφορίες που παρείχαν στη βρετανική και την αμερικανική κυβέρνηση αυτόπτες μάρτυρες. Συνέχισαν να εθελουφλούν ακόμα και όταν προτάθηκε να βομβαρδιστεί η σιδηροδρομική γραμμή που οδηγούσε στο Άουσβιτς. Η πρόταση απορρίφθηκε με τον ισχυρισμό ότι θα εξέτρεπε δυνάμεις από τον κυρίως στόχο, που ήταν ο βομβαρδισμός γερμανικών πόλεων. Μόνο όταν οι Σύμμαχοι κατέλαβαν τα στρατόπεδα του θανάτου στα τέλη του πολέμου η θλιβερή αλήθεια άρχισε να γίνεται γνωστή.»

**Mein Kampf*: *Ο Αγών μου* είναι αυτοβιογραφικό βιβλίο του Αδόλφου Χίτλερ.

Stevenson J. (επιμ.), *Η ιστορία της Ευρώπης*, εκδ. «Κων. Κωστόπουλος», Αθήνα 2005, σ.436-437.

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα (I και II) και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Να περιγράψετε την εικόνα στο παράθεμα I (πρόσωπα, ενέργειες) και να την ερμηνεύσετε. Να εξηγήσετε πώς συνδέεται η εικόνα αυτή με το Παράθεμα II.

(Μονάδες 8)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Στη φωτογραφία διακρίνονται κρατούμενοι του στρατοπέδου συγκέντρωσης, οι περισσότεροι ντυμένοι με ριγέ φόρμες [το πιθανότερο, πρόκειται για Εβραίους], να παίζουν μουσική με βιολιά, ενώ αξιωματικοί των Ναζί παρακολουθούν κάποιο άλλο σέρνουν ένα καρότσι, πάνω στο οποίο βρίσκεται ο μελλοθάνατος.

Όπως επεξηγείται και στη λεζάντα, ο κρατούμενος είχε επιχειρήσει να αποδράσει, προφανώς απέτυχε, τον συνέλαβαν οι Ναζί/οι γερμανικές αρχές του στρατοπέδου και τον οδηγούν με τον ατιμωτικό/εξευτελιστικό αυτό τρόπο [υπό τον ήχο εύθυμης μουσικής] στον τόπο της εκτέλεσής του [διά απαγχονισμού].

Η φωτογραφία αποτυπώνει τις απάνθρωπες/βάρβαρες και εξευτελιστικές συνθήκες διαβίωσης και εκτέλεσης Εβραίων και άλλων ανεπιθύμητων ομάδων [αθίγγανων, ομοφυλόφιλων] στα στρατόπεδα συγκέντρωσης/εξόντωσης/ θανάτου, όπως ήταν το Άουσβιτς, για τα οποία κάνει λόγο και το παράθεμα II.

β. Τα πιο πάνω παραθέματα (I και II) αφορούν το Ολοκαύτωμα κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Με βάση το Παράθεμα II και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφέρετε **τρεις (3)** συνθήκες που οδήγησαν στο Ολοκαύτωμα και **τέσσερις (4)** τρόπους εφαρμογής του.

(Μονάδες 10)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Συνθήκες του Ολοκαυτώματος

α) Συστηματική ιδεολογική προπαγάνδα εναντίον των Εβραίων-αντισημιτισμός [το σύγγραμμα του Χίτλερ, τα σχολικά βιβλία]

β) Λογοκρισία εναντίον των έργων Εβραίων επιστημόνων και διανοητών [Πανεπιστήμια-Αϊνστάιν]

γ) Απαγόρευση απασχόλησης των Εβραίων στο Δημόσιο, στα Πανεπιστήμια, στις εφημερίδες και στα υπόλοιπα ΜΜΕ [ως δημοσιογράφων]

δ) Νόμοι της Νυρεμβέργης: απαγόρευση σύναψης γάμων ή οποιωνδήποτε ερωτικών σχέσεων των Γερμανών με τους Εβραίους

ε) Κατάσχεση των περιουσιών των Εβραίων

στ) Σταδιακή επέκταση των περιορισμών, των απαγορεύσεων και των διώξεων που ίσχυαν για τους Εβραίους και σε άλλες ανεπιθύμητες ομάδες [αθίγγανοι, ομοφυλόφιλοι, ανάπηροι σωματικά και πνευματικά]

Τρόποι εφαρμογής του Ολοκαυτώματος

α) Δημιουργία γκέτο [Βαρσοβία-Πολωνία, Ανατολική Ευρώπη] και περιορισμός/συνωστισμός των Εβραίων σε συγκεκριμένες συνοικίες πόλεων

β) Αναγκαστική μεταφορά των Εβραίων από τους τόπους διαμονής τους σε ειδικά διαμορφωμένα στρατόπεδα συγκέντρωσης [Άουσβιτς, Τρεμπλίνκα, Νταχάου κ.ά.] και εγκλεισμός τους σε αυτά υπό ιδιαίτερα ανθυγιεινές/σκληρές/βάρβαρες/απάνθρωπες συνθήκες

γ) Φυσική εξόντωση μετά από επώδυνη παραμονή σε γκέτο ή σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και εξόντωσης

δ) Μαζικές εκτελέσεις

ε) Μαζικές θανατώσεις σε θαλάμους αερίων με τη χρήση δηλητηριωδών αερίων [Τσουκλόν Β]

στ) Μαζική αποτέφρωση των δολοφονημένων/εκτελεσθέντων Εβραίων σε κρεματόρια

ζ) Προσπάθεια επιβολής «τελικής λύσης» μέσω της γενοκτονίας των Εβραίων

γ. Ποια στάση κράτησαν οι Σύμμαχοι απέναντι στα εγκλήματα των Γερμανών Ναζί κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με **τέσσερις (4)** αναφορές από το Παράθεμα II.

(Μονάδες 8)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Σύμφωνα και με το παράθεμα, οι Σύμμαχοι [Αμερικανοί, Βρετανοί, Ρώσοι, Γάλλοι κ.ά.] στη διάρκεια του πολέμου δεν μπορούσαν να πιστέψουν ότι ένα τέτοιο μαζικό έγκλημα διαδραματιζόταν/ήταν σε εξέλιξη στα στρατόπεδα συγκέντρωσης και εξόντωσης των Γερμανών στην Ανατολική Ευρώπη.

Προφανώς, θεωρούσαν ότι οι πληροφορίες που έδιναν στις κυβερνήσεις τους αυτόπτες μάρτυρες των εγκλημάτων ήταν υπερβολικές/δεν ήταν αξιόπιστες/ ήταν ανυπόστατες φήμες.

Απέφυγαν να βομβαρδίσουν τις σιδηροδρομικές γραμμές που οδηγούσαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπως το Άουσβιτς, διότι δεν πίστευαν ότι εκεί συμβαίνουν τέτοια εγκλήματα και διότι έδιναν προτεραιότητα στον βομβαρδισμό των μεγάλων πόλεων της Γερμανίας.

Εθελουφλούσαν συνειδητά, για να έρθουν αντιμέτωποι με την τρομακτική αλήθεια προς το τέλος του πολέμου, όταν άρχισαν να καταλαμβάνουν με τις στρατιωτικές τους δυνάμεις τα ίδια τα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

δ. Να περιγράψετε τη διαδικασία απόδοσης ευθυνών σχετικά με την έκρηξη και διεξαγωγή του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου στη Δίκη της Νυρεμβέργης.

(Μονάδες 9)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Μεικτή διεθνής επιτροπή υπό την αιγίδα του ΟΗΕ επιφορτίστηκε με τον εντοπισμό και την υποδειγματική τιμωρία των ενόχων των εγκλημάτων που διαπράχθηκαν κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ειδικότερα, κλήθηκαν να λογοδοτήσουν οι υπεύθυνοι:

- α) για την προπαρασκευή του πολέμου
- β) για τη διάπραξη εγκλημάτων πολέμου [κατά παράβαση των κανόνων που διέπουν τη συμπεριφορά των εμπολέμων]
- γ) για τη διάπραξη εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας.

Η ευθύνη για τα εγκλήματα αυτά βάρυνε κυρίως τη χιτλερική Γερμανία. Έτσι, διεξήχθη **η δίκη της Νυρεμβέργης** [μεταξύ Ιανουαρίου και Οκτωβρίου 1946] που καταδίκασε σε θάνατο ή φυλάκιση υψηλόβαθμους Γερμανούς αξιωματούχους, πολιτικούς και στρατιωτικούς / εκτελέσεις – φυλακίσεις υψηλόβαθμων Γερμανών αξιωματούχων πολιτικών και στρατιωτικών για:

- α) εγκλήματα κατά της ειρήνης
- β) σχεδίαση, έναρξη και διεξαγωγή επιθετικών πολέμων
- γ) εγκλήματα πολέμου
- δ) εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας

Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., Κεφ. Ε5, Δ1.1α-γ, Δ2.2α, σ.45-46.